

Відповідно до ч. 3 ст. 269 КАС України особа, до якої було застосовано заходи процесуального примусу, не звільняється від виконання своїх процесуальних обов'язків, що підкреслює стимулюючі, а не каральні завдання процесуального примусу. Отже, застосування заходів процесуального примусу не є кінцевою метою, а лише засобом для забезпечення реалізації (дотримання, виконання тощо) норм процесуального права в адміністративному судочинстві.

Спільними рисами заходів процесуального примусу і заходів відповідальності є те, що вони можуть застосовуватися за вже вчинене порушення, водночас, застосування до особи заходу процесуального примусу не виключає можливості застосування до неї механізмів притягнення до адміністративної відповідальності, наприклад, за прояв неповаги суду.

Заходи адміністративного припинення, спрямовані на недопущення настання негативних наслідків або на створення умов, що унеможливають вчинення правопорушення, яке вже розпочалось, також мають спільні ознаки із заходами процесуального примусу. Слід звернути увагу на те, що в обох випадках застосування цих заходів має спільну мету, яка не пов'язана з покарання особи, але зумовлює можливість припинити протиправну поведінку.

Таким чином, заходи процесуального примусу, які застосовуються в адміністративному судочинстві, слід вважати самостійним різновидом заходів державного примусу, які за своєю сутністю близькі до заходів припинення, і, водночас, наділені окремими ознаками заходів відповідальності.

БАЧЕРІКОВ О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗВЕРНЕННЯ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Згідно з п. 5 ч. 2 ст. 17 КАС України (Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року // Відомості Верховної Ради України, 2005. — № 35—36, № 37. — Ст. 446) адміністративні суди розглядають справи за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених законом.

Особливості розгляду адміністративними судами звернень податкових і митних органів визначаються нормами ст. 183 кодексу (Податковий

кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України, 2011. — № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112.). Відповідно до п. 8 цієї статті, судовий розгляд таких справ здійснюється у триденний строк з моменту відкриття провадження.

Разом з тим, деякі звернення цих органів можуть бути розглянуті адміністративним судом і в загальному порядку.

1. Зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках платника податків.

В інформаційному листі Вищого адміністративного суду України від 29.04.2013 № 642/12/13–13 звертається увага, що норми Податкового кодексу України вживають два терміни, які позначають арешт коштів на рахунках платника податків — власне арешт коштів, а також зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків (Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України від 29.04.2013 № 642/12/13–13 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>).

Положення п. 94.6 статті 94 Податкового кодексу України встановлюють, що керівник органу державної податкової служби може звернутись до адміністративного суду з вимогою застосувати адміністративний арешт коштів на рахунку платника податків.

Якщо рішення про зупинення видаткових операцій платника податків приймається адміністративним судом в порядку статті 183 КАС України, то розгляд справи про застосування адміністративного арешту коштів на рахунку платника податків може бути здійснено виключно в загальному позовному порядку.

Відповідно до частини другої статті 59 Закону України від 7 грудня 2000 року № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» зупинення власних видаткових операцій банку за його рахунками, а також видаткових операцій за рахунками юридичних або фізичних осіб здійснюється лише в разі накладення арешту (Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року // Відомості Верховної Ради України, 2001. — № 5–6. — Ст. 30.). Таким чином, можемо дійти висновку, що терміни «зупинення видаткових операцій на рахунках» і «арешт грошових коштів на рахунках» є тотожними.

2. Стягнення коштів за податковим боргом з фізичної особи.

Відповідно до пункту 87.11 статті 87 Податкового кодексу України орган стягнення звертається до суду з позовом про стягнення суми податкового боргу платника податку — фізичної особи. Стягнення податкового боргу за рішенням суду здійснюється державною виконавчою службою відповідно до закону про виконавче провадження.

Здійснюючи правовий аналіз даної норми, Вищий адміністративний суд України в інформаційному листі від 22.04.2011 № 571/11/13–11 уточнює, що зміст вимоги про стягнення суми податкового боргу з фізичної особи не тотожний змісту вимоги про стягнення коштів за податковим боргом, передбаченого статтею 183³ Кодексу адміністративного судочинства України (Інформаційний лист Вишого адміністративного суду України від 22.04.2011 № 571/11/13–11 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.).

У разі пред'явлення органом державної податкової служби подання про стягнення податкового боргу з платника податків — фізичної особи у порядку статті 183 Кодексу адміністративного судочинства України суд відмовляє у прийнятті такого подання на підставі частини четвертої вказаної статті. Таким чином, стягнення коштів за податковим боргом з платників податку — фізичних осіб здійснюється лише у загальному порядку позовного провадження.

3. Стягнення коштів за податковим боргом з юридичної особи.

Згідно з ч. 3 ст. 183 кодексу, подання подається до суду першої інстанції протягом двадцяти чотирьох годин з моменту встановлення обставин, що зумовлюють звернення до суду.

Правовий механізм виникнення у платника податків податкового зобов'язання і податкового боргу регламентується положеннями Податкового кодексу України. Так, норми статті 54 кодексу встановлюють порядок виникнення податкових зобов'язань — коштів, які необхідно сплатити до відповідного бюджету. Розмір податкового зобов'язання встановлюється самим платником податків, а в деяких випадках — контролюючим органом шляхом вручення податкового повідомлення-рішення. Податкове зобов'язання, яке є узгодженим (не оскаржується), повинно бути сплачено у десятиденний термін відповідно до положень статті 57 Податкового кодексу України.

Несплачені податкові зобов'язання і нарахована пеня складають податковий борг платника податків (відповідно до статті 14 Податкового кодексу України), суму якого необхідно сплатити на підставі податкової вимоги контролюючого органу протягом 60 днів, згідно з положеннями статей 59, 95 Податкового кодексу України.

Таким чином, право на звернення до адміністративного суду про стягнення коштів у рахунок погашення податкового боргу в порядку статті 183 виникає у контролюючого органу на наступний день після закінчення 60 днів з дня надіслання платникові податків податкової вимоги.

Разом з тим, Вищий адміністративний суд України підкреслює, що, якщо податковий орган у встановлений час не звернувся у порядку

статті 183, він може звернутись до адміністративного суду у загальному порядку з адміністративним позовом про стягнення коштів з платника податків.

Отже, положення діючої редакції КАС України встановлюють, що ідентичні за своїми правовими наслідками, однак різні за формою рішення адміністративного суду приймаються після розгляду відповідних справ за різними процесуальними механізмами. Наведене може розцінюватись як недолік законодавчої техніки.

ЗАКАЛЕНКО О. В.

Національний університету «Одеська юридична академія»,
асистент, аспірант кафедри адміністративного та фінансового права

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ЗУСТРІЧНОГО ПОЗОВУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Визнання Україною найважливіших міжнародних стандартів у галузі захисту прав людини потребує відповідного юридичного механізму забезпечення захисту прав і свобод громадян, юридичних осіб, що обумовлює актуальність утворення в Україні адміністративної юстиції. У контексті зазначеного особливого значення набувають питання щодо належного правового захисту відповідача від позову в адміністративному суді, оскільки адміністративні суди є новітнім організаційним утворенням у судовій системі України і потребують створення належної і теоретичної, і законодавчої бази щодо забезпечення реалізації свого основного завдання.

У науковій літературі немає єдиного визначення поняття «зустрічний позов». Як уявляється, під зустрічним позовом більшість авторів розуміють позов відповідача до позивача, тобто заяву у процесі, який уже розпочато, для спільного розгляду з первісним позовом. При цьому, зустрічний позов являє собою самостійну вимогу відповідача до позивача. Ряд авторів, при визначенні зустрічного позову, вкладають у це поняття і процесуальну мету зустрічного позову. Так, С. Н. Абрамов зустрічним позовом вважає зустрічну самостійну вимогу відповідача до позивача, поглинання або погашення прав позивача (Абрамов С. Н. Советский гражданский процесс. — М., 1952. — С. 22–27). М. А. Гурвич вважає, що зустрічний позов — це звернення відповідача до суду із проханням про захист самостійної вимоги до позивача шляхом розгляду спору про цю вимогу в тому самому процесі (Гурвич М. А. Право на иск. — М.,